

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2024

ams

ARBETSMARKNAD & STUDIER

FÖRORD

NORDENS SNABBASTE MYNDIGHET

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har två enheter för förmåner: Studiestödsenheten och Utkomstskyddsenheten. Dom jobbar effektivt.

Studiestödsenheten använder sedan 1,5 år systemet Stuart, vilket medverkat till att minska handläggningstiden från över en månad till 1 dag. Kompletta ansökningar hanteras samma dag. I Finland är handläggningstiden för studiestöd 15 dagar, i Sverige 1 vecka, studier i Sverige och 5 veckor, studier i utlandet, i Norge under högsäsong juli-september 7 veckor och i Danmark 3 månader, yrkesutbildningar och 7 månader, högskoleutbildningar.

Utkomstskyddsenheten saknar lika avancerat system men beslutar ofta samma dag som en komplett redovisning/ansökan inkommer. I Finland tar handläggningen 2 dagar, redovisningar och 18 dagar, ansökningar, i Sverige 4 veckor, i Norge 5 veckor och i Danmark 2 veckor.

URA BLIR JOMAS

AMS kundhanteringssystem URA togs i bruk på 90-talet och har sedan dess haft samma grundstruktur trots uppdateringar. Det nya webbaserade systemet JOMAS, som skulle ersätta URA, planerades vara helt infört 2023 men har försenats. Den sista delen, JOMAS 4.0, väntas lanseras våren 2025.

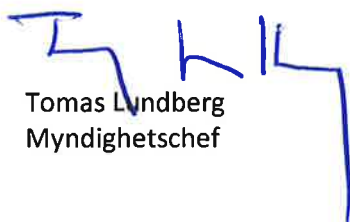
Förseningen har ökat tjänstemännens arbetsbörda då två system används parallellt utan full kompatibilitet. Utvecklingen av JOMAS pågår, och när det är färdigt förväntas det bli ett modernt och flexibelt system för framtida behov.

KIVAQ

För första gången genomförde vi 2024 KivaQ W-enkäten. Enkäten är en kort men samtidigt omfattande och validerad arbetsvälbefinnandeenkät. KivaQ W Index blev 8,23. Högst fick *Hur bra trivs du med dina närmaste arbetskamrater?* 9,70. Lägst fick *Hur mycket kan du påverka sådant, som berör ditt arbete?* 7,24.

Jag hoppas din läsning av vår berättelse ska ge dig en god inblick i vår verksamhet 2024.

Jag tackar personalen för en bra arbetsinsats 2024.

Tomas Lundberg
Myndighetschef

ALLMÄNT

Om AMS

AMS leds av en myndighetschef som ansvarar för att fastställda mål uppnås. AMS ledningsgrupp, som består av myndighetschefen, biträdande myndighetschefen, två enhetschefer och två personalrepresentanter, arbetar med principiellt viktiga och strategiska frågor. AMS biträds av en rådgivande delegation som fungerar som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och AMS.

AMS verksamhetsutrymmen finns på andra våningen, Nygatan 5 i Mariehamn. AMS har öppet för drop in-besök tisdag, onsdag och torsdag 10:00-12:00, övriga tider öppet för bokade besök. Telefontid vardagar 10:00-11:00 och 13:00-14:00.

Värdegrund

RESPEKT

Alla som jobbar på AMS strävar efter att de vi möter ska få ett gott bemötande. Vi jobbar så att vi inger trygghet och så att vi får kunder, samarbetspartners och andra vi möter att känna delaktighet.

Vi visar respekt genom att låta andra vara såsom de är, utan att klandra dem för detta. Vi ser varje individ. AMS service är och ska vara individuell. Likväl så att vi ska agera opartiskt och jämlikt.

Förtroende är viktigt för oss. Att vi alltid tänker på den personliga integriteten är en grundförutsättning för att vi ska kunna inge förtroende och förtjäna ett förtroende. För att klara vårt uppdrag på ett bra sätt behöver vi en öppen kommunikation, både internt och ut mot kund och mot samarbetspartners.

TYDLIG KOMMUNIKATION

Internt så uppnår vi tydlig kommunikation genom att alla ska veta vart vi är på väg. Vi förstår att tvåvägskommunikation är allas ansvar. Vi ifrågasätter oklarheter då klarhet gällande till exempel regler och rutiner är avgörande för att vi ska kunna kommunicera tydligt och därmed agera sakligt och kunnigt.

Både internt samt gentemot kunder och samarbetspartners är vi lyssnande, lyhörda, tydliga, sakliga och kunniga. Vi strävar hela tiden efter att bli bättre på kommunikation. Både när det handlar om samtal och det skrivna ordet.

Regler om AMS organisation och verksamhet

AMS organisation regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Närmare bestämmelser om den interna organisationen och uppgiftsfördelningen samt om användningen av beslutanderätten finns i myndighetens reglemente.

AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar, till exempel handlägger ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare enligt 73 § utlänningslagen (FFS 301/2004). Myndigheten handhar uppgifter eller ger service

även utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheterna som ordnas under samlingsnamnet Åland Living samt arbetspsykologens tjänster.

Personal

Personalresurserna inom arbetsmarknadsserviceenheten har bestått av 2 informatörer, 6 förmedlare och 7 vägledare.

Förutom personalresurserna inom arbetsmarknadsserviceenheten har personalen bestått av 1 myndighetschef, 1 biträdande myndighetschef, 1 arbetspsykolog, 1 informationskoordinator, 1 enhetschef och 3 sakkunniga, studiestödsenheten samt 1 enhetschef, 2 sakkunniga och 1 arkivbiträde, utkomstskydds-enheten.

Kunder

AMS har mer än 5 000 registrerade kunder (arbetsgivare, arbetssökande, studerande, personer intresserade av att flytta till Åland och av karriärvägledning) men betjänar totalt många fler än så. Utöver de registrerade kundgrupperna förekommer dagligen en stor mängd kundkontakter via telefon, e-post och webb.

Rådgivande delegationen

Den rådgivande delegationen för AMS leddes av ordförande Linnéa Johansson, avdelningschef vid landskapsregeringens näringsavdelning. Inget möte hölls under 2024.

ARBETSLÖSHETEN

Arbetslösheten under 2024

Arbetslösheten har ökat år 2024. Det genomsnittliga relativa arbetslöshetstalet 2024 var 4,6 % och 2023 4,2 %. I december 2024 var det relativa arbetslöshetstalet i genomsnitt 5,2 %, jämfört med 4,5 % i december 2023. För kvinnorna var det relativa arbetslöshetstalet 4,7 % medan det var 5,6 % för männen. December 2023 3,8 respektive 5,2 %. Det relativa arbetslöshetstalet för ungdomar under 25 år var 8,1 %, jämfört med 8,2 % i december 2023. För kvinnor var ungdomsarbetslöshetstalet lägre än för männen, 6,0 % jämfört med 9,9 %. December 2023 6,8 respektive 9,4 %. Det relativa arbetslöshetstalet för de 55 år fyllda var 4,5 % (4,3 % i december 2023), här var arbetslöshetstalet 3,5 % för kvinnorna och 5,5 % för männen. Det genomsnittliga antalet långtidsarbetslösa var högre 2024 (320) än 2023 (289). Antalet långtidsarbetslösa i december 2024 345 var högre än i december 2023 (287), och utgör 2,3 procent av arbetskraften (1,9 procent i december 2023).

ARBETSMARKNADSSERVICE

Utmaning

Det är en utmaning för AMS att tillhandahålla individuell arbetsmarknadsservice i tillräcklig omfattning och inom rimlig tid då alla tjänstemän har ett mycket stort antal kunder som många har behov av personlig kvalificerad arbetsmarknadsservice.

Arbetssökande, arbetsmarknadsstatus (årsmedeltal)

	2020	2021	2022	2023	2024
sysselsättningsstöd	32	91	61	38	31

i arbete	439	592	373	220	237
arbetslös	959	824	614	605	658
permitterad	509	230	63	28	28
förkortad arbetsvecka	60	84	23	13	14
utanför arbetskraften (till exempel sjukskrivna)	141	143	143	131	122
arbetslöshetspension	0	0	0	0	0
i arbetsprövning eller i arbetspraktik	9	10	10	13	14
i sysselsättningsfrämjande utbildning	105	134	116	145	155
i deltidsarbete			32 ¹⁾	121	148
TOTALT	2 255	2 108	1 434	1 314	1 406

¹⁾ Arbetsmarknadsstatusen "i deltidsarbete" började särredovisas i maj 2022, på grund av detta är årsmedeltalet något missvisande.

Service steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls ska den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning, ska AMS stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Arbetsförmedling

Arbetsförmedling till enskilda

Genom AMS arbetsförmedling ska den enskilde få information om lediga arbetsplatser, om de möjligheter som företagande erbjuder och om andra arbetsmöjligheter, möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt rådgivning som anknyter till sökande av arbete. För enskild som har registrerats som arbetssökande tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbetssökande, sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt presentation av den arbetssökande för arbetsgivaren.

Förmedlare genomför kartläggning av hur den arbetssökandes förutsättningar att komma ut i arbetslivet ser ut, personliga möten och intervjuer med arbetssökande. Till förmedlarens uppgifter hör även matchning – att sammanföra arbetsgivare som söker arbetskraft med arbetssökande som söker arbete, identifiering av förmågor hos den arbetssökande som kan behöva förstärkas genom till exempel utbildning och vägledning samt aktivt arbete med insatser tillsammans med den arbetssökande för att öka den arbetssökandes förutsättningar för att finna, få och behålla ett arbete och utarbetande och revidering av sysselsättningsplan.

Förmedlare handhar även altemneringsledighetsärenden, arbetskraftspolitiskt bindande utlåtanden till arbetslöshetskassor, information och besvarande av frågor som rör arbetslöshetsförmåner.

Arbetsförmedling till arbetsgivare

Genom AMS arbetsförmedling får arbetsgivare hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga arbetsplatser, presentation och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid AMS, information och rådgivning om

tillgång till och anskaffning av arbetskraft. På AMS jobbar en tjänsteman som har ett särskilt ansvar för vår arbetsgivarservice.

Arbetssökande

Antalet arbetssökande kunder på AMS har ökat under 2024. I genomsnitt sökte 1 406 personer arbete via AMS (1 314, 2023). Antalet arbetssökande var som lägst i maj då 1 349 personer sökte arbete och högst i oktober med 1 447 personer.

Lediga platser

Det genomsnittliga antalet lediga platser under år 2024 minskade med 27 till 271 från året innan. Av de lediga platserna tillsattes ca 49,8 % av dem inom tre veckor under år 2024 (ca 51,6 % år 2023).

Jobbchansen

Jobbchansen är ett tillfälle för arbetsgivare, kommuner, utbildningsanordnare, arbetssökande och studerande att knyta värdefulla kontakter och nätverka. Efter ett uppehåll under pandemin ordnades Jobbchansen på nytt i februari. Jobbchansen hade 10 års jubileum då det första evenemanget ordnades 2014. Evenemanget var återigen på Alandica och det blev igen en lyckad tillställning. Rekordstort antal arbetsgivare deltog och evenemanget var välbesökt.

Vägledning, sysselsättningsfrämjande utbildningar och åtgärder

Vägledarens kundmöten innehåller så gott som alltid rådgivning som är av olika art till exempel rådgivning i arbetssökning, möjligheter i arbetslivet, studier, alternativ till rehabilitering då hälsohinder finns, rådgivning av vilka instanser som kan erbjuda hjälp eller bekosta åtgärder som kunden behöver där det finns behov av annan service än den AMS kan erbjuda.

Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga

AMS kan, med den enskilda kundens medgivande, låta utreda eventuella hälsobegränsningar med tanke på möjligheter till arbete. AMS har ett samarbetsforum med FPA för gemensamma kunder där det behöver klargöras vad FPA kan erbjuda och vilken AMS roll ska vara. Där AMS åtgärder inte räcker till vad gäller personer med hälsobegränsningar hänvisas kunden till Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) som kan ha ansvar att ge service.

Under året fick 23 personer (25, 2023) med nedsatt arbetsförmåga en möjlighet att pröva på ett nytt arbetsområde genom arbetsprövning på en arbetsplats. Ingen (0, 2023) arbetsgivare har ansökt om stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen för att kunna anställa en person med funktionsnedsättning.

En stor och ökande kundgrupp hos vägledningen är de personer som lyft sjukdagpenning under det maximala antalet dagar, är fortsatt sjukskrivna och väntar på pensionsbeslut eller har fått avslag på sin pensionsansökan. Rådgivning för dessa personer handlar ofta om hur de ska komma tillbaka i arbetslivet samt vilka rättigheter man kan ha hos olika instanser utanför AMS såsom Folkpensionsanstalten (FPA), Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), KST och arbetspensionsanstalter.

Sysselsättningsfrämjande utbildningar

För att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete ordnas sysselsättningsfrämjande utbildningar. Ålands landskapsregering ger Ålands gymnasium i uppdrag att ordna sysselsättningsfrämjande utbildningar.

Utbildningarna kan ha varierande utformningar för att fungera mer effektivt för olika grupper eller behov som är aktuella.

Under 2024 har 7 sysselsättningsfrämjande utbildningar utvärderats efter 3 respektive 6 månader. Totalt deltog 75 personer.

Utbildningar HT 2023 VT 2024	Deltagare	Män	Kvinnor	under		
				25	25-55	över 55
	75	38	37	11	52	12

Situationen efter 3 månader

kvinnor under 25				män under 25			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
2		3		2		4	

kvinnor 25 -55				män 25-55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
5	3	15	1	8	3	17	

kvinnor över 55				män över 55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
3	1	4			1	3	

Situationen efter 6 månader

kvinnor under 25				män under 25			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
	4	1		3		3	

kvinnor 25 -55				män 25-55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
7	2	14	1	8	3	17	

kvinnor över 55				män över 55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
2	1	5		1	1	2	

Med "annan" avses att personens situation är okänd då personen inte längre är arbetssökande eller att personen står utanför arbetskraften.

Totalt var 21 personer i arbete (28 %, 42,4 % 2023) och 11 i utbildning (14,67 %, 8,2 % 2023) sex månader efter avslutad utbildning emedan 42 var arbetslösa (56 %, 41,2 % 2023) och 1 (1,33 %, 8,2 % 2023) hade annan status.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

De budgetmedel som reserverats för sysselsättningsfrämjande åtgärder användes i första hand för sysselsättningsstöd som enligt lag kan betalas för anställning, praktik, läroavtal, deltidsarbete och start av företagsverksamhet. Under 2024 beviljades 28 (21, 2023) sysselsättningsstöd för praktik, 24 (30, 2023) för anställning, varav 6 med nedsatt arbetsförmåga, 0 (0, 2023) för läroavtalsutbildning och 15 (18, 2022) för startandet av företag.

Under 2024 har tre sysselsättningsprojekt varit aktuella, Ung Resurs sysselsättningsprojekt som riktar sig till ungdomar samt Emmaus och Björkkö Ab:s sysselsättningsprojekt som riktar sig till vuxna.

Ung Resurs projekt

Inom Ung Resurs projekt erbjuds maximalt 17 deltagare (varav 5 deltagare i huvudsak i extern praktik) daglig sysselsättning, hjälp med att planera sin framtid, hjälp att söka studieplats och handledd praktik. Projektet har upphandlats av AMS. Under vårterminen 2024 deltog 14 ungdomar i projektet varav 8 fortsatte från höstterminen 2023. 8 killar och 6 tjejer.

Statusen efter avslutat deltagande per september 2024: 5 arbetslösa, 5 började studera och 4 jobba. Hösten 2024 började 10 nya ungdomar vid olika tidpunkter (hösten 2023 8 ungdomar) och 4 var kvar från vårterminen så totalt 14 deltagare. Per december 2024 var 13 kvar i projektet. Sammantaget var det 24 deltagare 2024 (16 killar och 8 tjejer). Projektet har kontinuerlig intagning från augusti till maj.

Emmaus projekt

Emmaus sysselsättningsprojekt kan ha maximalt 15 deltagare och erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödsatser för att komma ut på arbetsmarknaden eller för att få en utbildningsplats. Deltagarna kan enligt sin individuella plan erbjudas både teoretiska kurser och arbetspraktik. En deltagare ska kunna delta i projektet i en till sex månader i handledd utbildning om det inte föreligger särskilda behov som talar för en längre tid än sex månader. Under utbildningstiden ges möjlighet att prova på uppgifter inom Emmaus olika verksamheter som försäljning, renovering av möbler och byggarbeten. I handledd utbildning ingår kunskaper om arbetslivet, arbetssökarfärdigheter, kunskaper om utbildningssystem, uppgörande av plan för ansökan till arbete och utbildning och arbetspraktik. Under 2024 hade AMS 36 (20 2023) deltagare i projektet.

För de 21 deltagare som avslutade projektet under 2024 var statusen vid avslut: 4 arbetslösa, 7 i arbete/studier, 1 eget företag, 1 sjukskriven, 8 avbröt (bland annat 1 sjukskriven och 2 ansökan om arbetsverksamhet KST).

Björkkö Ab:s projekt

Björkkö Ab:s sysselsättningsprojekt kan ha maximalt 10 deltagare och erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödsatser för att komma ut på arbetsmarknaden eller för att få en utbildningsplats. Deltagarna kan enligt sin individuella plan erbjudas både teoretiska kurser och arbetspraktik. Arbetspraktiken kan erbjudas av en tredje part. En deltagare ska kunna delta i projektet i en till sex månader i handledd utbildning om det inte föreligger särskilda behov som talar för en längre tid än sex månader.

Totalt var det 10 deltagare 2024 (10 2023). 4 avbröt då de fick arbete och 3 av personliga skäl och 3 är kvar 2025.

Studievägledning

AMS köper studievägledningstjänster av Ålands gymnasium för att kunna erbjuda arbetsökande kunder studievägledning. Under 2024 genomfördes 132 studievägledningstillfällen (111, 2023). I de flesta fallen har vägledningen varit inriktad på att informera om vilka alternativ som erbjuds, vilket utbud som finns, hur man söker in till utbildning, vilka behörigheter som krävs samt hjälp med cv och arbetsansökan.

REKRYTERING AV ARBETSKRAFT UTANFÖR ÅLAND

AMS gör aktiva rekryteringsinsatser utanför Åland genom främst två kanaler: deltagandet i Eures-nätverket (European Employment Services) och den egna verksamheten Åland Living.

Eures är ett gemensamt forum för Europeiska kommissionen, offentliga arbetsförmedlingar i EES-länderna och Schweiz samt andra lokala och regionala organ som berörs av sysselsättningsfrågor. Syftet med Eures-nätverket är att främja fria rörligheten av arbetskraft inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Åland Living är ett samlingsnamn för verksamheten inom AMS som riktar sig till målgrupper utanför Åland. Åland Livings övergripande målsättning är att öka rekryteringsunderlaget för det åländska näringslivet. Åland Living upprätthåller webbplatsen alandliving.ax som fungerar som ett uppslagsverk med svar på det mesta en potentiell inflyttare behöver få veta. Åland Living informerar och besvarar flyttfrågor i olika kanaler samt planerar evenemang och informationsmaterial i ett samarbete med näringsliv och arbetsgivare.

Åland Livings uppdrag är

- att bidra till att den åländska arbetsmarknadens behov av arbetskraft och företagsetableringar tillgodoses,
- en del av landskapets totala integrationsarbete,
- en del av landskapets platsutveckling och värdskapsarbete samt
- att verka för Ålands kompetensförsörjning.

Med hjälp av landskapsregeringens attraktionskraftssatsning har Åland Living under 2024 arbetat fram en ny strategi, med målet att inta en starkare position både lokalt på Åland och i omgivande regioner och länder. Under året har arbetet samordnats med olika aktörer för att öka Ålands synlighet och skapa en gemensam vision för platsens utveckling och attraktion. Åland Living har även varit delaktig i att ta fram kunskap om Ålands attraktionskraft och beställt en undersökning om anledningar till att man flyttar från Åland. Arbetet med den nya webbsidan och informationsbroschyrer har stärkt länken mellan näringslivet, offentlig sektor och de som planerar att flytta till Åland.

En styrgrupp tillsattes för tiden 2.1–31.12.2024. Styrgruppens uppdrag är att ge stöd till utvecklingen av den operativa verksamheten genom att bidra med kompetens och kunskap samt att godkänna verksamhetsplan och budget för Åland Living. Styrgruppen har sammanträtt sex gånger: 27.1, 10.4, 29.5, 28.8, 23.10 och 18.12.

Under året har Åland Living deltagit vid rekryteringsevenemang tillsammans med åländska arbetsgivare både i Sverige och i Finland; Talent Forum i Vasa, My Future Work i Helsingfors, Jobb Fair i Åbo och MedRek i Stockholm. På Åland arrangerades Jobbchansen i samråd med Ålands näringsliv och AMS. Under sommaren deltog Åland Living tillsammans med programkontoret Central Baltic, Kompassen och Nordens institut på Åland i besöksevenemanget Tall Ships Races. Åland Living medverkade även på konferensen PlaceXNordic vars mål är regional utveckling och att förbättra platsens attraktionskraft.

Under hösten arrangerade Åland Living i samarbete med Finlandsinstitutet eventet "Framtidens jobb finns på Åland" i Stockholm tillsammans med ett 15-tal åländska arbetsgivare. På Åland arrangerade Åland Living ett informationstillfälle om

gränshinder för distansarbetare tillsammans med Nordiska ministerrådets Info Åland och ett introduktionstillfälle till nya Grit:lab för studerande tillsammans med Magistraten och Migri.

Åland Living har under året medverkat i arbetet med färdplanen för hållbar turism 2030, deltagit i möten med Ålands näringslivs HR-nätverk och Arbetsmarknadsutskottet, samt utvecklings- och hållbarhetsagendan Bärkraft och landskapets integrationsråd som representant för AMS.

Under året har Åland Living svarat på 183 förfrågningar gällande inflyttning, publicerat 9 nyhetsbrev, samt varit aktiv på sociala medier som Facebook, Instagram och LinkedIn, vilket har ökat antalet följare och prenumeranter.

PRAKTIK FÖR HÖGSKOLESTUDERANDE

AMS administrerar systemet med högskolepraktikantplatser. Systemet ger studerande i slutskedet av sina studier en möjlighet att knyta värdefulla kontakter på den åländska arbetsmarknaden genom praktik inom sitt utbildningsområde. Praktikerna anställs av AMS men fullgör sin praktik på valfri åländsk arbetsplats som är intresserad och kan erbjuda praktikuppdrag. Högskolepraktiksystemet är avsett att förhindra kompetensflykt från samt locka ny arbetskraft till Åland. Under 2024 har 45 (41, 2023) högskolestuderande, 35 (28, 2023) kvinnor och 10 (13, 2023) män, erhållit praktikplats. 14 (9, 2023) har gjort sin praktik inom den offentliga sektorn, 30 (29, 2023) i näringslivet eller inom tredje sektorn + 1 som avbrutit. Systemet är inrättat via budgetanslag.

ARBETSPSYKOLOGENS TJÄNSTER

Arbetspsykologen har haft 55 (55, 2023) kunder som har fått hjälp med yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och yrkesplanering. Planeringen har gått ut på att söka ny inriktning i arbetslivet efter en bedömning av funktionsförmåga. Utredningarna görs i samarbete med nätverket inom hälsovården, socialen, FPA och arbetspensionsbolagen. Planeringen resulterar oftast i arbetslösningar, studier, fortsatt rehabilitering eller pension. AMS erbjuder från och med 2017 utredningar av funktionsförmåga för personer med annat modersmål än svenska. Utredningarna handlar oftast om nedsatt funktionsförmåga och ställningstagande till sjukpension. Utredningen och planeringen utförs med hjälp av tolkservice på kundens modersmål. Den yrkesinriktade rehabiliteringsplaneringen fullföljs i samplanering tillsammans med ÅHS, KST och FPA.

UTKOMSTSKYDD FÖR ARBETSLÖSA

Ansökningarna om de arbetslöshetsunderstödet som administreras av AMS och betalas av landskapsmedel, det vill säga grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet, har varit 910 till antalet (796, 2023). Totalt inkom 7 614 (7 293, 2023) redovisningar av arbetslöshetstid. I genomsnitt har 634 (608, 2023) utbetalningar av arbetslöshetsunderstöd gjorts per månad.

År	Nya ansökningar	Beslut totalt
2016	679	1 928
2017	684	2 665 ¹⁾
2018	739	3 739 ²⁾

2019	704	4 248
2020	2 033	6 462
2021	971	5 023
2022	905	8 001 ³⁾
2023	796	8 974
2024	910	9 317

1) AMS ska i ärenden som gäller justering av en arbetslöshetsförmån ge sökanden ett skriftligt beslut. Från och med 2017 ges sökande ett skriftligt beslut på jämkad arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2017.

2) Genom ändringar i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa, bland annat införandet av aktiveringsmodellen, ökade antal beslut med drygt 40 % 2018. Därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2018.

3) Från mars 2022 fattades beslut vid varje redovisning av arbetslöshetstid, även i de ärenden då till den sökande utbetalats arbetslöshetsförmåner helt enligt grundbeslutet om rätten till arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2022. En ökning med nästan 60 %.

AMS har behandlat 68 (79, 2023) besvärärenden inom utkomstskyddet för arbetslösa. 49 (49, 2023) av dessa har AMS helt ändrat genom självrättelse, vanligtvis för att sökande har lämnat in nya uppgifter. 16 (24, 2023) besvär, inbegripet besvär som delvis rättats, har AMS meddelat Ålands förvaltningsdomstol (Åfd) att ska avslås och AMS har således vidhållit sitt beslut. 3 (6, 2023) ärenden har överförs till besvärnämnden för social trygghet och beslut om att AMS inte rättar det arbetskraftspolitiska utlåtandet har givits till arbetslöshetskassa. 1 besvärärende som Åfd upphävt har förts till Högsta förvaltningsdomstolen (Hfd) och Hfd har inte beviljat besvärstillstånd i det ärendet.

Åfd har avgjort 12 (25, 2023) besvärärenden. I 6 (18, 2023) fall har Åfd avslagit besvaren och 3 (4, 2023) fall har Åfd upphävt AMS beslut. 2 ärende har Åfd avskrivit och 1 ärende har återtagits. Besvärnämnden för social trygghet har avgjort 1 (6, 2023) ärenden och förkastat det.

AMS har i 61 (71, 2023) ärenden beslutat om återkrav av arbetslöshetsförmåner. Endast i ett fåtal fall återbetalas hela återkravet inom förfallotiden. Orsaken är att de flesta som lyfter arbetslöshetsförmåner har väldigt små inkomster och har inga möjligheter att återbetala hela återkravet inom 14 dagar, särskilt i de fall då det är fråga om ett större belopp.

STUDIESTÖD

Studiestödsenheten vid AMS handlägger och tar beslut om studiestöd samt ger rådgivning och information om studiestödet till både unga och vuxna. Studiestödsenheten upprätthåller kundtjänst via e-tjänst, mejl, telefon och besök samt har hand om den egna webbplatsen. Dessutom fattar enheten beslut om återkrav av studiestöd och följer upp återbetalningarna, samt mottar och meddelar Pensionsskyddscentralen uppgifter om åländska studerandes utländska examina vilka har betydelse för pensionens tillväxt. I studiestödsärenden samarbetar AMS med skolor, banker, FPA och andra myndigheter såväl på Åland som i övriga Norden.

Studiestödsenheten har en hög arbetsbelastning inför varje terminsstart då studiestödsansökningarna hopar sig. Topparna under ett läsår inträffar under juli till oktober samt januari till mars. Utöver det dagliga arbetet har studiestödsenheten under året fortsatt arbetat med utveckling av e-tjänsten och handläggningssystemet Stuart.

Antalet studerande, stödform, kön och läroanstalt 2024

Stödform	Antal beslut	Kvinnor	Män	Högskola	Annat än högskola
Studiepenning	1902	1034	868	980	922
Vuxenstudiepenning	309	217	92	164	145
Bostadsstöd	1209	695	514	916	293
Tillägg för 17-åring	67	29	38	0	67
Försörjartillägg	219	173	46	129	90
Studielån	714	407	306	535	179
Tillägglån	32	21	11	19	13

Studiepenning, tillägg för 17-åringar, vuxenstudiepenning, bostadsstöd och försörjartillägg är bidrag medan landskapsborgen för studielån gäller banklån. Landskapsborgen för tillägglån kan beviljas för terminsavgifter. Från och med höstterminen 2024 indexjusterades studiestödsbeloppen och inkomstgränserna med 7,9 % enligt ändring av konsumentprisindex under 2023.

Antalet studiestödstagare och stödform jämfört med de tre föregående åren

År	2021	2022	2023	2024
Studiepenning	2 317	2 279	1 938	2248
Tillägg för 17-åringar			51	79
Vuxenstudiepenning	268	358	368	369
Bostadsstöd	1 591	1 544	1 278	1060
Försörjartillägg	208	259	261	247
Stödtagare, totalt	2 562	2 638	2 349	2624

Landskapsborgen för studielån och tillägglån för terminsavgift jämfört med de tre föregående åren

År	2021	2022	2023	2024
Studielån, antal beslut	1 108	1 090	794	714
Tillägglån, antal beslut	36	35	32	32

Beslut om studiestöd

Studiestöd beviljas läsårsvis för en hel utbildning. Ett beslut om studiestöd kan under läsåret ändras eller kompletteras genom en ändrings- eller tilläggsansökan. En ändrings- eller tilläggsansökan gäller oftast boende, terminstid eller landskapsborgen för studielån.

År	2021	2022	2023	2024
Beslut om studiestöd	3 495	3 521	3 686	3743
Avslag på ansökningar	64	27	188	193
Beslut, totalt	3 559	3 548	3 874	3 936

Den vanligaste orsaken till avslag på en ansökan om studiestöd är att den studerande inte kompletterat sin ansökan inom den termin som ansökan gäller. Övriga avslagsgrunder är till exempel att studierna inte är studiestödsberättigade, att de inte uppgår till minst deltidstudier eller att den sökande inte har rätt till åländskt studiestöd.

AMS har behandlat 15 (11, 2023) rättelseyrkanden över beslut om studiestöd, varav AMS bifallit 3 och endast delvis bifallit 1.

AMS har i 231 (196, 2023) ärenden beslutat om återkrav av studiestödsförmåner. Av dessa har 180 (116, 2023) återbetalats. Återkraven gäller oftast studieavbrott, för höga inkomster eller beviljande av annan, studiestödshindrande, förmån.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND FÖR ARBETSTAGARE, DELBESLUT

Ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare har koncentrerats till fem arbetstillståndsenheter i Finland. Dessa enheter finns i Helsingfors, Tammerfors, Uleåborg, Villmanstrand och på Åland. Enheterna är behöriga att ge delbeslut i ärenden om uppehållstillstånd för arbetstagare till Migrationsverket. AMS ansvarsområde är företag på Åland som söker arbetskraft utanför EU/EES – området. I dessa ärenden tillämpas utlänningslagen (FFS 301/2004) samt de riksomfattande riktlinjer som statsrådet tagit beslut om. AMS uppgifter och befogenheter regleras i överenskommelseförordning.

AMS utreder möjligheten att inom en rimlig tid få sådan arbetskraft som lämpar sig för det aktuella arbetet och som står till förfogande på arbetsmarknaden. Kravet är att arbetsgivaren ska anmäla platsen till AMS och platsen ska vara lediganslagen i minst två veckor.

AMS bedömer om arbetsgivaren har realistiska förutsättningar att uppfylla sina arbetsgivarskyldigheter.

Vid bedömningen av arbetstagarens förutsättningar säkerställer AMS att arbetstagaren har den utbildning och de tillstånd som arbetet kräver (till exempel hygienpass). AMS ska också säkerställa att utlänningsens uppehälle på Åland är tryggad genom inkomster från förvärvsarbete under den tid uppehållstillståndet gäller.

Under 2024 avgjordes 49 (19, 2023) förstagångsansökningar som gäller anställande av arbetskraft som behöver uppehållstillstånd för arbete, och 84 (89, 2023) som gäller fortsatta tillstånd. 2024 var det sista året AMS skötte dessa förvaltningsuppgifter. Från och med 2025 tar Migrationsverket över alla beslut om uppehållstillstånd för arbetstagare.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2024

Nedan presenteras sådant som landskapsregeringen angett att från och med 2017 ska ingå i underlydande myndigheters berättelser.

AMS översikt

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar. Myndigheten handhar uppgifter eller ger service utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheten som ordnas under samlingsnamnet Åland Living och arbetspsykologtjänster.

AMS ansvarar, enligt beslut av landskapsregeringen, för landskapets deltagande i det formella nordiska samarbetet genom representation i Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för arbetsliv och i kommittén underlydande arbetsmarknadsutskottet. I beredningen av Finlands nationella ställningstagande gällande beslut som fattas inom EU följer AMS med arbetet inom beredningssektion EU29 Sysselsättning. Landskapsregeringen har utsett AMS till Euresmedlem enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/589 om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar (Eures), om arbetstagares tillgång till rörlighetstjänster och om ytterligare integration av arbetsmarknaderna.

Hållbarhetsstyrning

AMS har anammat de strategiska utvecklingsmålen 1, 2 och 5: "Välstånd för människor vars inneboende resurser växer", "Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället" och "Attraktionskraft för boende, besökare och företag". Förverkligandet av målen 1, 2 och 5 jobbar AMS med kontinuerligt och hör till AMS kärnverksamhet som att främja sysselsättning och kompetensutveckling, att främja en regionalt balanserad utveckling av arbetsmarknaden, att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor, att motverka diskriminering på arbetsmarknaden, att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden samt att motverka långa tider utan reguljärt arbete och trygga utkomsten vid arbetslöshet.

AMS, genom verksamheten Åland Living, jobbar särskilt med mål 5 bland annat med projektet "InfoÅland" samt storytelling- och kommunikationsprojektet "Berättelsen om Åland". Genom studiestödet bidrar AMS till att förverkliga några av delmålen under mål 1. "Genom hela livet har alla tillgång till kvalitativ utbildning. Alla ungdomar och vuxna har sysselsättning i form av studier."

Uppföljning

Ekonomi

Organisation	Budget 2024	Utfall 2024	Återstår 2024
86000 Arb.markn & studieservicemynd.	-2 144 000,00	-2 124 953,94	-19 046,06
86050 Sysselsättn. o arb.löshet.stöd	-6 873 000,00	-6 420 929,77	-452 070,23
Summa 860 AMS	-9 017 000,00	-8 545 883,71	-471 116,29

Moment 86050 visar ett överskott om drygt 450 000 euro. Målsättningen att minst 15 arbetslösa ska få anställning med sysselsättningsstöd hos landskapet förverkligades inte och ledde till en inbesparing om drygt 150 000 euro. Slopandet av förmåner och skärpta bestämmelser inom utkomstskyddet för arbetslösa 2024 medförde lägre kostnader för arbetslöshetsersättningar än budgeterat.

Väsentliga förändringar i organisation, verksamhet och ekonomi

Under året har det inte skett väsentliga förändringar som påverkat AMS organisation, verksamhet eller ekonomi.

Bedömning av de viktigaste riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som inverkar på verksamhetens utveckling

En riskbedömning gjordes 2022 och AMS ledningsgrupp har beslutat att följande områden behöver följas upp: Verksamhetsprogram för arbetarskyddet, Avvikande situationer och störningar, Ingripande i otrygg verksamhet och risktagning, Ensidigt arbete, Krav på arbetets kvalitet, Ansvar som ingår i arbetsuppgifterna, Chefens och personalens stöd, Samarbete och information och Interaktionssituationer som ingår i arbetsuppgifterna samt Hot om våld.

Uppföljning av budgetmål

Mål: Minst 45 personer ska få yrkesinriktad rehabiliteringsplanering eller yrkesplanering.

Förverkligande: 55 personer, 22 % mer än målet, fick yrkesinriktad rehabiliteringsplanering eller yrkesplanering.

Mål: Minska antalet långtidsarbetslösa.

Förverkligande: Antalet långtidsarbetslösa i december 2024 345 var högre än i december 2023 (287). Det genomsnittliga antalet långtidsarbetslösa ökade från 289 år 2023 till 320 år 2024.

Mål: Minst 15 arbetslösa ska få anställning med sysselsättningsstöd hos landskapet.

Förverkligande: 1 fick anställning.

Mål: Minst 220 personer ska få karriärvägledning.

Förverkligande: 164 personer fick karriärvägledning 2024.

Åland Livings målsättningar 2024 är att öka antalet

- besökare på websidan

Förverkligande: Statistiken mellan 2023 och 2024 går inte att jämföra på grund av olika mätverktyg och parametrar,

- prenumeranter samt öppningsgraden av nyhetsbrev samt

Förverkligande: Antalet prenumeranter har ökat med 52, 2,3 % och öppningsgraden har ökat med 4,6 %

- intresseanmälningar för flytt via webformulär på websidan.

Förverkligande: 183 2024 och 100 aug-dec 2023.

Redogörelse för den interna styrningen och kontrollen

AMS myndighetschef leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås. Alla rättelseyrkanden och besvär avgörs av myndighetschefen som i samband med detta granskar lagenligheten i de ärenden där kunden visat missnöje över beslut.

Myndighetschefen följer kontinuerligt upp att de oavslutade ärendena omfattar så få ärenden som möjligt och att budgetmoment inte överskrids eller inte nyttjas i den omfattning som avsetts.

Verksamheten planeras utgående från beviljad budget och redovisas i AMS årliga verksamhetsberättelse.